

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/197716,TEKST-AUDIO-Ukryci-pod-dywanem-czwarty-odcinek-cyklu-filmowego-IPN-Nie-tylko-Ulm.html>
28.02.2026, 06:21

[TEKST + AUDIO] „Ukryci pod dywanem” – czwarty odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” dostępny na kanale IPNtv

Ukrywała w swoim mieszkaniu jedenastu Żydów. Bohaterska wdowa, członkini Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” Emilia Dembska z kresowej Kołomyi wraz z ukrywanymi osobami przypłaciła to życiem. Na kanale IPNtv jest już dostępny film „Ukryci pod dywanem” czwarty odcinek cyklu IPN „Polacy ratujący Żydów – Nie tylko Ulmowie”.

16.02.2024

Ukryci pod dywanem

Zamaskowane dywanem to opowieść oparta na ustaleniach zebranych w publikacji IPN Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939-1945, t. 5: Dystrykt Galicja Generalnego Gubernatorstwa i Wołyń, wyb. i oprac. Sebastian Piątkowski, Lublin-Warszawa 2021, s. 144.

Ten, kto szerzy nienawiść do Polaków, popełnia grzech! Musimy postępować wprost przeciwnie. W kontekście antysemityzmu i ogólnej apatii ci ludzie są wspaniali. Czyhało na nich wielkie niebezpieczeństwo za pomaganie nam. Było to śmiertelne niebezpieczeństwo nie tylko dla nich ale czasem dla całego podwórka, przy którym mieszkali [...] Powtarzam to dzisiaj: aby spowodować śmierć setki Żydów, wystarczył jeden polski donosiciel. Aby ocalić jednego Żyda, czasami trzeba było pomocy dziesięciu uczciwych Polaków, pomocy całej polskiej rodziny, nawet jeśli robili to oni dla pieniędzy. Niektórzy udostępniali swoje mieszkania, inni fałszowali dowody osobiste, Musimy doceniać nawet bierną pomoc. Na przykład piekarza, który nie doniósł. Przecież dla polskiej rodziny składającej się z czterech osób było problemem, gdy musiała ona zacząć kupować podwójne porcje kajerek czy mięsa. A jakim kłopotem było udawanie się daleko od miejsca zamieszkania, aby zaopatrzyć ukrywającą się u nich rodzinę [żydowską]... - pisał Icchak Cukierman, członek Żydowskiej Organizacji Bojowej.

Film „Ukryci pod dywanem” przedstawia bohaterstwo Emilii Dembskiej, która zaryzykowała życie, by ratować swoich żydowskich współobywateli. Zaangażowana w działalność organizacji patriotycznych w Kołomyi, członkini miejscowych struktur Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Prawdopodobnie od jesieni 1941 r. w swoim jednorodzinym domu przy ul. Gazowej 5 ukrywała grupę jedenastu Żydów. Uciekinierzy znaleźli schronienie w jej domu jeszcze przed zamknięciem przez Niemców kołomyjskiej dzielnicy żydowskiej, co nastąpiło dopiero w marcu 1942 r. Wśród nich znaleźli się przypuszczalnie przedstawiciele miejscowych zamożnych rodzin żydowskich. Między innymi żony dwóch braci Gottfrydów oraz trzyosobowa rodzina adwokata Karpla. Żydzi ukrywali się w specjalnym pomieszczeniu piwnicznym, do którego wejście znajdowało się w kuchni. Dla niepoznaki zamaskowane zostało dywanem. W pomoc zaangażowana była także nieznana z nazwiska głuchoniema gospośnia Marysia.

Kolejne odcinki prezentowane będą do końca maja w każdy piątek o godzinie 10.00.

Emilia Dembska, Kołomyia

Instytut Pamięci Narodowej cyklem filmowym „Nie tylko Ulmowie” oddaje hołd ofiarom Zagłady, a także Polakom, którzy stracili życie, by chronić swoich żydowskich współobywateli w okresie zbrodniczej okupacji niemieckiej na ziemiach polskich. Dobitym przykładem tego okrucieństwa była zbrodnia dokonana przez Niemców na dziewięcioosobowej Rodzinie Ulmów oraz na ośmiu członkach rodzin Goldmanów, Grünfeldów i Didnerów. 24 marca br. przypada 80 rocznica tej niemieckiej zbrodni.

Naukowcy oceniają, że Niemcy w czasie II wojnie światowej zamordowali za pomoc Żydom około tysiąca Polaków. Dzięki heroicznej działalności wielu mieszkańców Polski udało się uratować kilkadziesiąt tysięcy polskich obywateli pochodzenia żydowskiego.

[Wersja audio oraz tekst dostępne także w portalu Przystanek Historia](#)

[Pomoc Żydom karana śmiercią. Zarys niemieckich przepisów okupacyjnych na obszarze Europy](#)

[Dyskusja Polacy Ratujący Żydów pod okupacją niemiecką](#)

[Seria książkowa: Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939-1945](#)

[Seria książkowa: Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej](#)

[Seria książkowa: Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej, wersja angielska](#)

[Portal Rodzina Ulmów z Markowej](#)

[Czasopismo naukowe poświęcone relacjom polsko-żydowskim w XX w.: Polish-Jewish Studies](#)

[Katalog wydawnictw IPN o Zagładzie](#)

[Niemiecki okupant wobec Żydów w latach 1939-1941](#)

[Represje za pomoc Żydom](#)

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy – Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

AUDIO:

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

Pliki do pobrania

[Czwarty odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Ukryci pod dywanem”. \(ENG\) \(mp3, 4.88 MB\)](#)

[Czwarty odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Ukryci pod dywanem”. \(ENG\) \(wav, 35.8 MB\)](#)

[Tomasz Gonet - czwarty odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Ukryci pod dywanem”. \(PL\) \(mp3, 9.69 MB\)](#)

[Tomasz Gonet - czwarty odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Ukryci pod dywanem”. \(PL\) \(wav, 86.6 MB\)](#)
